

Uredništvo: aprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 23-61-23-64.
Mesečna naročnina 50 lit, za ino-
zemstvo 60 lit. — Ček, rač. Ljub-
ljana 10.650 za naročnino in 10.804
za inzerate. Izključno zastopstvo
za oglaševanje v Italiji in inozemstvu:
UPI S. A. Milano.
Rakopisov ne vračamo.

SLOVENE

SEPTEMBER - 1944

15

PETEK

Das erbitterte Ringen im Westen

Feindliche Brückenköpfe über den Albert- und Maas-Schelde-Kanal be-
seitigt oder eingeengt — USA-Grossangriff im Raum von Eupen — In
Italien blieben feindliche Vorstösse in deutschem Abwehrfeuer liegen —
Sowjetische Angriffe in Siebenbürgen, bei Sanok und Krosno abgewiesen
81 Terrorflugzeuge abgeschossen

Aus dem Führerhauptquartier, 14. Sept.
DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht
gibt bekannt:

Im Westen brachten unsere Trup-
pen südlich Düren sowie nördlich
Bruegge und Gent britische An-
griffe zum Scheitern. Feindliche Brücken-
köpfe über den Albert- und Maas-
Schelde-Kanal wurden im Gegen-
angriff beseitigt oder weiter eingeengt.
Zwischen Maastricht und der
Reichsgrenze im Raum von Eu-
pen leisteten unsere Truppen dem nord-
amerikanischen Grossangriff erbitterten
Widerstand. Ein aus Aachen hinaus-
nach Südwesten geführter Gegenangriff
warf den Feind wieder zurück. Bei die-
sen Kämpfen wurde eine grössere An-
zahl feindlicher Panzer und Sturmge-
schütze abgeschossen.

Auch in Nordluxemburg und im
Nordteil des Brückenkopfes von Metz
verliefen eigene Gegenangriffe erfolg-
reich. Beiderseits Nancy ist der Feind
mit stärkeren Kräften über die Mosel im
Vordringen nach Osten. Südöstlich Nancy
wurde er an der Meurthe und am
Südrand von Lunéville abgelenkt.

Die von allen Seiten angegriffene Be-
satzung von Neufchâteau hat sich
den Weg nach Osten im Angriff wieder
freigekämpft. Die Stadt selbst wurde dem
Feind überlassen, der auch südwestlich
Mirecourt weiter vordringt. Unsere
Sicherungskräfte wichen im Raum süd-
östlich Langres bis zum oberen
Doubs langsam vor starkem feindli-
chen Druck nach Norden aus. Bei den
harten Kämpfen um Vesoul waren die
Verluste der 7. amerikanischen Armee
besonders schwer.

Der erbitterte Abwehrkampf unserer
Stützpunkte und befestigten Häfen an
der Kanal- und Atlantikküste
geht weiter. Die Besatzungen von Ca-
lais und Boulogne wiesen mehrere
feindliche Angriffe blutig ab. Im Fe-
stungsbereich von Brest kämpften die
massierte Artilleriefire und rollenden
Luftangriffen ausgesetzten Verteidiger,
vorbildlich auch durch Heeresartillerie
unterstützt, weiter in unerschütterter
Pflichterfüllung. Sie wiesen im Westab-
schnitt mehrere Angriffe in sofortiger
Gegenstoss ab. Die Besatzung unserer
Stützpunkte an der Gironde-Mün-

Ogorčeni boji na zapadu

Sovražna predmostja preko Albertovega preliva in preliva Maas-Schelde
odstranjena ali zožena — Ameriški velenapad na področju Eupena — V
Italiji so obležali sovražni sunki v nemškem obrambnem ognju — Sovjetski
napadi odbiti na Sedmograškem, pri Sanoku in Krosnu — 81 strahovalnih
letal sestreljenih

Führerjev glavni stan, 14. sept.
DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih
sil javlja:

Na zahodu so izjalovile naše čete
britanske napade južno od Dunker-
quea ter severno od Brugesa in
Ganda. S protinapadi smo odstranili
ali nadalje zožili sovražna predmostja
preko Albertovega preliva in pre-
liva Maas-Schelde. Med Maas-
strichtom in nemško mejo na
področju Eupena se naše čete ogor-
čeno upirajo severnoameriškim vele-
napadam. Iz Aachena proti jugozahodu
izvršen protinapad je vrzel so-
vražnika zopet nazaj. V teh bojih smo
uničili večje število sovražnih oklep-
nikov in napadalnih topov.

Tudi v severnem Luxemburgu
in v severnem delu predmostja pri
Metzu so bili lastni protinapadi
uspešni. Ob obeh straneh Nancyja
prodira sovražnik z močnejšimi silami
preko Mosele proti vzhodu. Ju-
govzhodno od Nancyja smo ga pre-
stregli ob Meurthi in ob južnem
robu Lunéville.

Od vseh strani napadena posadka
Neufchâteauja si je z napadom
zopet priborila pot proti vzhodu. Me-
sto samo smo prepustili sovražniku, ki
prodira dalje tudi jugozahodno od
Mirecourta. Naše varovalne sile
so na področju jugovzhodno od
Langresa pa do gornjega Doubsa
pred močnim sovražnim pritiskom
umaknile polagoma proti severu. Pri
hudih bojih za Vesoul so bile izgube
sedme ameriške armade posebno
težke.

Ogorčeni obrambni boj naših opo-
rišč in utrjenih luk ob obali Rokav-
skega preliva in Atlantika se
nadaljuje. Posadki Calaisa in Bou-
logna sta krvavo zavrnili več sovraž-
nih napadov. Na območju utrde Brest
se v osredotočenem topniškem ognju in
med stalnimi letalskimi napadi branilci,
ki jih vzhodno podpira vojaško to-
pništvo, v neomajnem izpolnjevanju svo-
jih dolžnosti še nadalje bore. Na zapad-
nem odseku so s takojšnjimi protisunk-
i odbili več napadov. Posadka naših opo-
rišč ob izlivu Gironde je vrgla na-
padajočega sovražnika s pomembnimi
izgubami zopet nazaj.

V Italiji so se severno od Lucea
in Pistoie sovražni sunki sliče-
no izjalovili kot močni, z borbenimi letali
podprti napadi na naše čete severno-
vzhodno od Florence. Na vzhodnem
delu bojišča je razširil sovražnik svoje

Poročila z vseh bojišč

Invazijsko bojišče

Berlin, 14. septembra. DNB. Na za-
hodnem bojišču so nemške čete v tež-
kih obrambnih bojih uničile ali zaplenile
od nedelje okrog 250 sovražnih oklep-
nikov. Večina oklepnikov je bila uničena
na luxemburškem področju. Tu pritiska
sovražnik s tremi klini na široki bojni
črti proti Moseli in mejnim rekam med
Luxemburgom in Nemčijo. Tudi v tork
je nasprotnik na tem področju le malo
napredoval. Vedno znova je moral umi-
kati svoje naprej potisnjene oklepniške
kline, kolikor že niso bili uničeni v boju
z nemškimi zaporami. Nemški grenadir-
ji in oklepniki so odbili ost glavnemu
klinu in so na ozkem področju uničili
ali zaplenili poleg številnih oklepnikov
40 ameriških protitankovskih topov. Ta-
ko pridobljen čas je za nemške proti-
ukrepe zelo važen, kajti na zahodni nem-
ški meji so na delu stotisoči, da ustvarijo
težko se borečim oddelkom vojske z iz-
gradnjo globoko razdeljenih naprav no-
ve oporišne točke.

Tako na luxemburškem področju kot
vzhodno od Liega in pri Metzju so bili
brezuspешni dosežani probojni poskusi
sovražnika, ki napada brez prestanka. V
Belgiji je moral izvesti sovražnik omeje-
no vredno premestitev svojih sil. V že
več dneh trajajočih težkih bojih ob Alber-
tovem prekopu so utrpeli Britanci tako
visoke izgube, da so sedaj prepustili
Amerikancem tudi odsek severno od
Liega.

Meja med II. britansko in I. severno-
ameriško armado poteka sedaj na po-
ročju Maastrichta. I. kanadska armada
je prevzela obalni odsek do Anversa. Ta
armada krvavi v napadih proti utrjenim
lukam v Calaisškem prelivu ter na sever-
nobelgijskem bojišču, kjer so se na obeh
straneh Brugesa izjalovili silni napadi.
Glavnina II. britanske armade je osred-
točena ob Albertovem prekopu ter na-
preduje v smeri proti severu na holand-
sko področje. S tem so dobili uspešni
nemški protinapadi v poslednjih dneh
vzhodno od Anversa in pri Gheelu na po-
menu. Nameravani sunek proti severu so
pripravljali Britanci z nadaljevanjem
svojih napadov severno od Hasselta. Sovraž-
nik je izrazil veliko vojaško težbalost in

Vzhodno bojišče

Boljševiki so izgubili na južnem in
erednjem vzhodnem bojišču v prvih
desetih septembarskih dneh 502 oklep-
nikov, 86 topov, 200 protitankovskih topov,
95 minometalcev in 591 strojne. Ravno
tako so bile zelo visoke sovražne krva-
ve izgube na žariščih bojev. Če pa so te
sovražne izgube manjše kot povprečne
izgube v mesecu avgustu, je to zaradi tega,
ker je boljševiško napadalno delovanje
močno popustilo pod visom prejšnjih vi-
sokih izgub.

Sovražnik eiser napada, toda v bistve-
no ožjih področjih in tudi tam le, če mi-
ruje na ostalih odsekih. To je bilo po-
trjeno z lastnimi sunki na mirnejših bo-
jih odsekih. Tam so prodirle nemške čete
meestoma zelo globoko v sovražne postoj-
anke, ne da bi naletele na omembe vred-
nen odpor. Te odtegnjene sile so nako-
pili boljševiki nato na posameznih toč-
kah bojišča, da bi tako dosegli prestižno
uspehe ali pa celo prodore. Tako so su-
nili z močnim oklepniškim oddelkom z
jugovzhoda proti Varšavi ter so najprej
tudi dosegli vdor, proti kateremu pa so
v teku protinapadi. Ravno tako niso opu-
stili napada proti severovzhodu proti
mestu, vendar ni bil ta napad tako silo-
vit ter se je izjalovil ob žilavem odporu
nemških in madžarskih čet, pri čemer je
bilo uničenih 19 sovražnih oklepnikov.
Tudi med Ostrolenko in Lomžo je na-
daljeval sovražnik s svojimi probojnimi
poskusi posebno v smeri proti Novgorodu.
Napad se je izjalovil ob žilavi nemški
obrambi. Kasneje so zavzele nemške čete
na tem odseku nove postojanke, da bi
izravnale manjše sovražne vdore. Odlo-
čilen delež na obrambi boljševiških na-
padov med Bugom in Narevom je imela
tudi brigada napadalnih topov št. 904 pod
vodstvom majorja Turcheja. Do 3. sep-
tembra je uničila 357 sovražnih oklep-
nikov. Stotnik Adanovič iz te brigade je
uničil v enem dnevu 7 oklepnikov in mo-
toriziranih topov ter je s tem uničil skup-
no že 23 oklepnikov.

Na istem odseku je preprečila 7. ba-
vareška pehotna divizija v trdih obramb-
nih bojih prodor, ki ga je hotel izvesti

Italijansko bojišče

V Italiji se je omejeval sovražnik na
jadransekem obalnem odseku tudi v tork
na posamezne omejene napade. Njegove
izgube prejšnje dni so bile tako občutne,
da bo očitno potreboval še precej časa,
preden bo lahko ponovno podvel poskus
prodrati na tem mestu nemške postojan-
ke. Na levem krilu svojega napadalnega
področja pri Pian de Castelli je z moč-
nimi silami trikrat zamen napadel nem-
ško črto. Tudi pri Tavoletti je bilo brez-
uspešnih več njegovih sunkov. Tudi na
področju Gemmana je nasprotnik večkrat

nemškim postojankam, predvsem sever-
nozahodno in severovzhodno od Floren-
ce. Nemške prednje straže in zaščitne
sile so po silnih bojih odbile napad neke
sovražne bojne skupine, ki je hotela pro-
drati do Scarperine in severnozahodno od
tod. Razen tega so odbile nemške čete
vse ostale izvidniške sunkne na tem po-
ročju. Topništvo je podpiralo obrambo
grenadirjev ter z neprestanim motilnim
in uničevalnim ognjem obstreljevalo so-
vražna zbirališča in oskrbovalni promet.

Kralj v mrežah židovsko-komunističnih pajkov

Te dni so komunisti z ostanki svoje-
ga policijskega že temeljito razbitega stro-
ja s potrjeno silo vrgli na dan izjavo
mladega kralja Petra, ki je govoril po
radiu London. Dal je povelje, da vstopi-
jo vsi v »narodno osvobodilno vojsko«
in da se ne sme prav nihče okoriščati
z njegovim imenom v borbi proti ko-
munistu. Ta isti mladi kralj, sin veli-
kega očeta, pokojnega kralja Aleksandra
je danes že drugi zajet v mreže židov-
skih pajkov. Prvič je bilo leta 1941, ko
je naduti general Simović pahnul Jugos-
lavijo v vojno za židovske in v tej
zvezi komunistične koristi. Isti general
je potem, ko je proglasil vojno v imenu
kralja, svojega kralja izdal s tem, ko
je začel kokerirati s Sovjeti in kasneje
tudi popočinoma odprto sodelovati. Obi-
čajen poročnik je takrat govoril po ra-
diu v imenu kralja Petra II., medtem
ko sam kralj s svojim stricem knezom
Pavlom ni vedel, kaj se dogaja. Medtem
je bil puč izveden. Naštevana masa na
ulicah je vase zaljubljena vzklikala pro-
ti Nemčiji in govorila, kako bo Nemec
dobil po glavi in da je »bojje rat nego
paklje Ljudje s treznimi glavami so
gledali na stvar črno, zakaj v resnici so
je zgodilo tako, kot so si zamišljali:
država je propadla v nekaj dneh. Pro-
padli smo z njo tudi Slovenci. Našo mlad-
ino, ki je takrat izpolnila svojo na-
rodno in državno dolžnost s tem, da je
vstopala v dobrovoljske odrede, pa so
zajele komunistične mreže, katerih re-
zultat je viden danes prav stvarno in
kruto.

To leto so židje uspeli drugič iz-
igrati mladega Petra. Obkrožili so ga s
prostozidari, z umazano masonerijo in
z raznimi kalini različnih rednih odten-
kov. Prav nič si ni težko predstavljati
mladega človeka, nepokvarjenega in ne-
izkušenega, obdanega s starimi pokle-
nimi politiki in intriganti, ko mu pihajo
na dušo in mu polnijo ušesa z raznimi
frazami in političnimi triki, ki so se jih
naučili že zdavnaj, preden se je ta mla-
denič sploh rodil. Nazadnje jim le uspe
dopovedati, da komunistem ni tako hud
in da se bo dezerter Tito tudi vnesel
ter da Sovjetiji ni več komunistična.
In mladenič se je moral ukloniti Sovjet-
ski zvezi, to je židom in komunistu,
ukloniti se tisti sili, za katero veliki
kralj Aleksander ni hotel nikoli niti sli-
šati, kaj da bi jo šele priznal, rajši je
umrl. Prav nič si ni težko predstavljati,
da klone tak mlad človek v OF-arski
psihozi, kakršno so ustvarili pripadniki
begunske vlade v Londonu. Kako naj bi
zamerili to mladeniču, če nekateri ne
zamerijo zaslepljenosti in klonljivosti
niti raznim političnim rutiniranim Ku-
harjem in drugim.

Danes so komunisti čez noč začeli
»spoštovati« povelja kralja Petra in se
z vso silo tudi nanje sklicujejo: »Le
glejte domobranci, kaj vas čaka, če so
nam ne pridružite. Danes je zadnji čas.«

Prav tako se zanimajo za generala
Nedića, za stember protikomunističnega
odpora na Balkanu. »Kaj pa sedaj on,
ki je za kralja Petra. On bo moral se-
daj tudi v hribe in seveda v narodno
osvobodilno vojsko!« In vendar se to
ne bo zgodilo, z lastno glavo lahko sta-
vimo, zato, ker je Nedićeva formulacija
razmerja do kralja Petra izražena s te-
mi besedami: »Mi smo dolžni svojemu
kralju Petru II. vso zvestobo, odrekanje
pa mu poslušnost, zato, ker je ujetnik
na tuji zemlji!«

Našega domobranstva prav nič ne
mešajo razna povelja iz Londona in raz-
no komunistične grožnje. Zakaj mi ve-
mo samo eno, da delamo za svoj narod
s tem, da se borimo proti komunistu
skupno s tisto silo, ki nas v tej borbi
podpira. Ta sila je danes Nemčija. Ni-
koli nismo rekli, da sovražimo Angleže,
čeprav ni njihova politična zgodovina
nič kaj higienična, vedno govorimo le,
da Angleži ne vodijo svoje politike,
temveč krojijo njihovo usodo umazani
Judje, pri čemer iskreni angleški na-
cionalisti, ki brezdvomno so, ne morejo
niti z mezinem ganiti. Mi Slovenci do-
mobranci misli nikakor ne mislimo
soliti pameti angleškemu narodu, eno pa
je, da se danes igrajo Angleži z lastnim
življenjem in da visijo na nitki. Mirno
zavezanimi rokami morajo stati, ko
jim Sovjeti grabijo kos za kosom na
Balkanu. Mirno morajo stati in jih v
tej borbi proti sebi celo podpirati. Edi-
na rešitev za njih bi bila, da bi stopili
k Evropi skupno na Nemčijo, ki krvavi
v borbi s komunistom. V tistem tre-
nutku bi Anglija v resnici krila svoje
koristi in bi bila enakovreden član ev-
ropske skupnosti. V tistem trenutku
tudi mi ne bi imeli več vzroka, da bi
kleli neno židovsko politiko.

Nadaljevanje na 2. strani.

»Boj za čas«

V svojih pripombah k položaju je objavila »Deutsche Adria-Zeitung« članek z naslovom »Dobiti čas! Ker je ta članek važen za razumevanje sedanjega položaja, posnemamo tudi mi iz njega važnejše misli. Tako se glasi:

»Nekdo je bila zmaga že otipljiva pred nami. Zdelo se nam je, da nam je ni več mogoče iztrgati. Naše sovražnike smo leta 1940 napadli milje in milje daleč. Ob obali Dunkerqua je bil takratni angleški vojni potencial navidezno dokončno uničen. V compiegnskem gozdu je bila uradno zapечатena francoska razorožitev. Amerikanci so bili še daleč. Nemčija je bila takrat brez dvoma pred največjo bliskovito zmago v svetovni zgodovini.

Usoda pa je hotela drugače. Nastopili so novi sovražniki, ki so izrabili odmor. Čas je začel delovati zanje. Nemško vodstvo je moralo braniti, kar smo pridobili in po svojem preudarku regulirati vojno uro. Od takrat sta bila prostor in čas temelj važnih strateških in operativnih sklepov. Z vidika borbe za čas sedaj razumemo, zakaj se nismo že vnaprej potegnili na notranjo obrambno črto, marveč smo zapuščali pridobljeni prostor le korak za korakom v trdih obrambnih bojih.

Vzhod je vrgel zadržavajočega odpora. Kot zdaj na zahodu, so posadke tudi na vzhodu držale marsikatero oporišče do zadnjega naboja. Ob ječastih nemških postojankah je marsikatera sovjetska divizija dobila krvave glave. Prostor, ki so ga Napoleonove armade v nerednem begu prehodile v nekaj tednih, so premerile Führerjeve vzhodne armade v večmesečnih slavni obrambnih bitkah. O njihovih zaslugah ni dvoma: nele da so morali boljševiki pretrpeti velike človeške in stvarne izgube, marveč je bil za nas pridobljen dragoceni čas, ki smo ga potrebovali za reorganizacijo našega vojskovanja.

Na zahodu gre danes za isti cilj, samo da tu veljajo druga merila. Tu ni razsežnih vzhodnih prostorov, na drugi strani pa je tudi čas, potreben za reorganizacijo nemške oborožitve, mnogo manjši. Prvotno je se želelo, da sovražne divizije skoraj brez prestanka pridirajo proti vzhodu, da bi z isto naglico ponovile tisto, kar se je l. 1940. posrečilo nam.

Nadaljevanje z 1. strani.

Mi domobranci po orožju in po misli se ne bomo vdali in tudi ne bomo prestopali nikoli h komunizmu in tudi ne k njegovim zaveznikom, kateri so danes vprav Angliji in Amerikanci. Mi ne bomo iskali sprave s komunisti, čemu potem vsa naša dosedanja borba. Pa to se ni glavno. Smisel je vendar v tem, da smo bili mi vprav od komunistov izzvani k oboroženemu nastopu in je resnica taka, da nas ne bi bilo, ko ne bi bilo komunistov, to izraža že sama beseda domobranci.

Mladina, ki je domobranstvu polagala temelje, ne bo nikoli dopustila, da bi mešali glavo domobranstvu razni kriminalni tipi in dezertirji, kot je Tito, in različni politični konjunkturisti črni duši, kakor so Marušič, Serneč, Puc, Vavpetič, niti ljudje kova Šubašič, ki je že star framac, kar pomeni že zdavnaj židovski hlapec, to je hlapec komunizma. Domobranstvo je prejelo orožje iz rok Nemcev, da si reši življenje pred komunizmom. Kako podlo in nesmiselno obnem bi bilo, da bi mi v teh trenutkih obrnili hrbet tistim, ki so nas podprli v borbi za življenje in smrt, ter iskali prijateljstva s tistimi, ki so prijatelji in podporniki naših sovražnikov, to je komunistov. Slovensko domobranstvo predstavlja danes oboroženo silo, s katero bo moral tudi v bodočnosti vsakdo računati. Na nas samih pa je leželo, da imamo vedno pred očmi lik svojega prezidenta generala Rupnika, ki je edini upravičen govoriti v imenu slovenskega naroda. On ve, kaj dela, naša dolžnost je, da poslušamo, ker danes ni čas volitev in strankarskih shodov ter polemik.

H koncu bi se dalo samo še ugotoviti dejstvo, da je pač nesmisel misliti, da bi iskal spravo s komunizmom dolenski fant, kateremu so komunisti zažgali dom, ubili mater in očeta, mučili do smrti brata in sestro, njemu pa je uspelo rešiti le golo življenje. Torej z raznimi prostori in s ščuvanjem prav vse kaže, da ne bo nič!

Mi gremo naprej za generalom Rupnikom. Njemu naš borbeni mladinski pozdrav in zaupanje!

Ljenko Urbančič.

v obratni smeri. Njihova naglica je umljiva. Sovražnik ve, da je danes še gospodar časa, ve pa tudi točno, da lahko prinese vsak dan spremembo in postavi zopet Nemčijo na čelo borbe za čas.

Članek govori nato o pomenu važnih atlantskih oporišč, ki so važna za anglo-ameriško preskrbo in jih nemške posadke še vedno branijo, nato pa zaključuje:

»Posledica tega je, da premikalna vojna na zahodu očividno pojeva in se začenja sponovati trdne fronte. Kljub temu je položaj nevaren. Vsak dan utegne priti sovražni vdor v naš neposredni življenjski prostor. V program pridobitve časa spada tudi ta košljiva doba, dokler ne bo popolnoma izvedena totalna mobilizacija. Če bomo pogumno prestali prihodnje tedne, bomo na koncu zopet mi določali zakon razvoja.«

Tako »Deutsche Adria-Zeitung«. Tisti, ki stalno nasledajo raznim govoricam, naj si dobro preberejo ta članek in se malo zamislijo ob njem.

Trebljenje tolovajev

Berlin. Oddelki neke na Hrvaškem borce se kosaške divizije so napadli v preteklem letu številne komunistične tolovaje. Boljševiki so pri tem izgubili okrog 3000 mrtvih in tisoč ujetnikov. Po soglasnih izjavah ujetnikov je bilo število ranjenecv zelo veliko. Kozaki so zaplenili več sto pušk, mnogo municije in razstreliva ter številne konje in tovarno živino. Poleg tega so uničili 112 čolnov, 22 ladij in 7 splavov, zaplenili en parnik in 11 ladij ter zaplenili sovražna oskrbovalna in žitna skladišča. Mnogim vsem so zagotovili dovoz žetve in odpravili od njih napadajoče tolovaje.

Pogoji premirja za Romunijo

Stockholm, 14. septembra. Moskovski radio objavlja uradno besedilo dogovora o premirju med Sovjetsko zvezo, Anglijo in Združenimi državami na eni strani in Romunijo na drugi strani, ki obsega 20 točk pod katerimi je ponudeno Romuniji premirje.

V tem dogovoru prizna Romunija, da je bila premagana ter se obvezuje postaviti na razpolago sovjetskemu vrhovnemu poveljstvu 10 pehotnih divizij za boj proti Nemčiji in njenim zaveznikom. Razen tega mora Romunija razorožiti in internirati na romunskem ozemlju ostale nemške čete. Romunska vlada mora izvesti prevoz zavezniških čet na romunskem ozemlju ter nosi stroške za preskrbo in sanitetno pomoč. Romunska vlada izpusti vse vojne ujetnike ter skrbi za njihov povratak v domovino. Ena točka zahteva, da morajo Romuni zapleniti vse nemško premoženje v deželi. Nadalje mora plačati Romunija Sovjetski zvezi vojno škodo in to v znesku 300 milijonov ameriških dolarjev, plačljivih v šestih letih.

Dezertir Lindemann prijel

Berlin, 15. septembra. V zvezi z dogodki dne 20. julija 1944. iskanega dezerterja Lindemanna so prijeli v Berlinu, kjer se je bil skrival v stanovanju nekega poljda. Nek inženir je slučajno izvedel za Lindemannovo bivališče ter ga je takoj naznanil policiji. Dobil bo za Lindemannovo aretacijo razpisano nagrado v znesku 500.000 mark.

Finsko odposlanstvo čaka

Stockholm. Finsko odposlanstvo za sprejem mirovnih pogojev se mudi že teden dni v Moskvi, ne da bi ga bili sprejeli zastopniki Kremaja. V Helsinkih so zaradi tega postopanja z mirovno delegacijo zelo poparjeni ter smatrajo to za žalitev finskega naroda. »Dagens Nyheter« pravi o »sovjetsko-finskih pogajanjih le to, da so zavita v neprodno temo. Značilno je, da so bila poročila listov iz Helsinkov doslej le kratka in da so se bavila z istim vprašanjem. Da finski listi ne vedo ničesar poročati iz Moskve, temu pa so kriva zgoraj omenjena dejstva.

Stockholm, 13. sept. Prihodnjo nedeljo se bodo vršile nove volitve v švedski senat, ker bo konec letošnjega leta potekel mandat sedanjim senatorjem. Novo izvoljenih senatorjev bo okrog 230. Njihova poslovna doba bo trajala štiri leta, od pričetka leta 1945. do konca leta 1948.

Sijajni uspehi dolenskih bojnih skupin

S hitrim sunkom v Brezovo so domobranci razpršili tolovaiski »dolenjski odred« — Padlo je 51 komunistov, zajet je velik plen

Domobranci bojnih skupin Stamenkoviča, Križa in Meničanina so skoraj teden dni počili. Med tem časom so se mogli tolovajev raznih »brigad« in »odredov« spet za silo zbrati. Vendar so prišli vesti, da se je VII. »korpus« selil iz bogve kakšnega strahu čez Krko v Belo Krajino. Koliko je to držalo, ni točno potrjeno, a nekaj resnice je gotovo. Poleg tega so prišla na izhodišča domobranci postojank zadovoljiva poročila o gibanju dolenskega tolovajskega odreda, ki po vsem videzu le ne more zapustiti vinorodnih hribov krog Velike Loke. Tako zelo so priljubljene te »dolenjske gorice« tej bandi, ki se je odlikovala kot »beži-drhale« v zadnjih bojih okrog Cateža. Tedaj je imel ta odred po podatkih najdenih aktov 27 mrtvih in 16 težko ranjenih. Razbite vrste so nekoliko popolnili z novimi prisilnimi mobiliziranci iz Štajerske, ki so jih prignali čez mejo pri Trebelnem.

Po tridih batinah ranjane ...

Ko je bilo število spet polno in so si nekoliko oddahnili od tridih bat, so privedli v nedeljo, 3. t. m., nekaj hrupnih krovkarj, na katerih so se posebno izkazale tolovaje. Rajali so, peli in počenjali druge neumnosti. Kdo je plačal ceho, je itak samo ob sebi umevno. Kdo drugi, ko ubogi kmet, kateremu so spili zadnje vino in mu pokradli nekaj tolstih volov. Ker so bile te veselice le prehrupne, so jih silili celo v St. Vid in Stično, kjer so spetili domobranci komaj čakali, da bo prišlo povelje za pohod.

... po ranjanju zopet trde batine.

4. t. m. zvečer ob osmih so se spustile kolone domobrancev Meničaninove ekupine in čete iz Stične v temo. Od ceste so napredovali proti severu na Primskovo, odhod pa na Moravce. Noč je bila mirna, domobranci se na dolgi poti niso nikjer srečali s kako tolovajsko patrolo. Po nekajurnem spau so domobranci nadaljevali pot proti Sv. Križu, ki ga imajo tolovajev vedno kot neakko srečno in mirno zatočišče, posebno, ker se jim zdi, da jih varuje meja. Pa so se spet zmotili, kakor že tolikokrat.

Prvo srečanje.

Za vsak primer so pustili v samem Sv. Križu zaščitno patrolo, ki naj bi varovala dohod v glavno gnezdo. Na to so domobranci predhodnice najprej naletele in jo po kratkem streljanju razpršili. Kolikor je bilo v njihovi moči, so tolovaji tekli po raznih ovinkih in bližnjih proti vasi Brezovo, kjer so imeli banditi svoj štab. A domobranci niso hoteli zaostajati. Bliskovito so udarili proti

Brezovem, kjer so nalezli na tolovajsko taborišče. Komunisti niso imeli niti toliko časa, da bi odveklili živila, kaj šele da bi pogasili ogenj ali odnesli kotle. Vse so pustili nedotaknjeno, kakor je bilo. Ognji so se plapolali, nad njimi trije kolji, v katerih je vrela voda. Zraven pa je ležal odrt vol in 18 vreč raznih živil, tako moke, fižola in drugih stvari. To bi bila v resnici prava pojedina. Pri taborišču sta takoj plačala dva tolovaja z življenjem.

Le kaj jim je, da hočejo z glavo skozi zid.

Ravno se je dobro zdanilo, ko so domobranci pregledali bogat plen, potem pa so jo ubrali za tolovaji, ki so takoj za vasio postavili svojo »fronto« in se uprli korajžnim fantom. Bogve, kaj je bil banditom, da hočejo povsod z glavo skozi zid. Mar niso vedeli, s kom imajo opraviti?

Na mah je zaregljalo, da se da težko ob kratkem popisati. Strahovito puškarjenje se je vnelo, vmes so padale mine, za spremljavo pa so drle tolovaje svoj jurji. Vsihi je malo ponehalo, a se je oglašilo srditeje. Fantje so se smejali in napadali ko za igračo. Pod močnim pritiskom domobranskega ognja so se morali začeti tolovaji polagoma odmakati, proti osmi uri pa se je spremenil njihov načrtni umik v neposreden beg. Vpiti tolovaj je na mah ponehalo, vsak je hitel rekevat svojo četo. Vendar so se mnogi med njimi vračnali. Okrog osme ure je borba ponehala, preživeli banditi so zbežali vzdolž nemške meje proti vzhodu. Na bojišču so pustili nekaj deset mrtvih.

V teku same borbe so domobranci desetine in čete v sijajnih manevrih, ki samo znova potrjujejo neomajno iznajdljivost in pogum domobrantskih borcev, ujeli 9 živih tolovajev. Ko so bile kon-

GOSPODARSTVO

Premije v Srbiji in Banatu. Ze večkrat smo poročali o uvedbi premijskega sistema v Banatu in Srbiji. Za posebno delovno storitev in oddajo kmetijskih proizvodov se izdajo točke, ki lahko služijo za nakup takih predmetov, ki jih je zelo težko dobiti, po uradnih cenah. V prvi polovici meseca julija je število izdanih točk preseglo 300.000. 90.000 točk je bilo izdanih n. pr. julija v Banatu za oddajo živine. Visoko število oddanih točk dokazuje, kako vabiljiv je sistem oddaje proti zamenj, odnosno nakupu raznih važnih predmetov.

Kaj torej, če ne kapitalizem? in ne komunizem?

Pravilni program za izboljšanje in urejanje socialnih razmer se ne da izraziti z eno samo formulo. Socialnih nepravilnosti je mnogo, mnogo je tudi njihovih vzrokov; zato je treba tudi za socialno obnovo mnogo določb.

Gospodarsko življenje se ne prebota menjava, kakor se menjava življenje sploh. Zato se nikdar ne bo nikomur posrečilo, podati določbe, ki bi trajno in za vselej mogle odstraniti socialne krivice in stvarne dobrine pravilno razdeljevati. Treba je poudarjati splošna načela, ki so in morajo biti trajna podlaga za ves socialni program. In knjižica »Kaj torej, če ne kapitalizem in ne komunizem«, ki je te dni izšla, podaja jasno in pregledno ta splošna načela, zgoščena v knjižici na 38 straneh.

Najprej opozarja, da je treba pravilno gledati na človeka, ki je posamično in družno bitje, pa tudi na stvarne dobrine, ki smejo in morejo biti samo sredstvo in pripomoček, ne pa končni cilj in najvišje v človeškem življenju. Potem podaja načela za reševanje socialnega vprašanja. Predvsem zahteva, da se posameznik in vsa družba duhovno prenovita, ker le potem bodo zrastle in cvetele socialne krepsti, brez katerih je pravilno socialno življenje nemogoče, zlasti pravičnosti, ljubezen do bližnjega in pravilno vrednotenje stvarnih dobrin. Potem zahteva priznavanje človekovega dostojanstva, ki je določen za večnost, nadnaravni cilj. V tretjem poglavju govori o razmerju med delom in kapitalom in kaže na vzvišenost dela. Nato dokazuje, da je zasebna last

upravičena in na splošno tudi potrebna. Ima pa lastninska pravica svoje meje in tudi naklada socialne dolžnosti, ker ima zasebna last dvojen značaj, oseben in socialen. Zoper državni kapitalizem opozarja knjižica na svobodo pri izbiri dela in pri uporabi stvarnih dobrin. Potem govori o razmerju med delavcem in podjetnikom in zahteva za delavca vsaj minimalno, pa tudi družinsko plačo. V poglavju o socialni zaščiti kaže, kako si morajo delavci sami pomagati, pa tudi, kako jih mora štiti država. Družba mora skrbeti tudi za male kmete in obrtnike. Premoča kapitala je treba polagoma steti z delno kolektivizacijo, ker ni potrebno, da bi bila vsa lastnina v zasebnih rokah, in pa s korporacijami. Delavce, ki se selijo, naj varujejo mednarodni gospodarski dogovori in mednarodna delavska zaščita. Na koncu govori knjižica o vzgoji k socialnemu mišljenju.

Kršanstvo je tudi glede socialnega vprašanja luč, ki sveti v temi. Knjižica pokaže na socialne pravice, ki jih je Stvarnik zapisal v človeško naravo in jih je še posebej pojasnil in dopolnil z razodetjem. S tem so izpodbiti nekatere komunistične lažne trditve, ki so bile za mnoge usodne. Kršanstvo nam pove, kateri poskusi reševanja socialnega vprašanja so napačni in torej nujno obsojeni na neuspeh. Kaže nam pa tudi pozitivne smerence za socialni program.

Zato bi se naj ta knjižica razširila med vse tiste, ki bi radi vedeli, kakšen je naš socialni program.

Knjižica stane samo 4 lita.

čane zadnje praske, so zvedeli, da se skriva v neki hiši nekaj višjih živil. Na ka skupina je energično obkolila hišo in ujela šest komunistov, od teh tri tolovajke. Dva komunisti sta pri obkoljevanju padla, ker sta hotela pobegniti.

Zopet velike tolovajske izgube.

Izgube dolenskega odreda so velike. Padlo je naštetih 51 komunistov, ujetih pa je bilo 15. Med padlimi je tudi inendant dol. odreda po imenu Nacek Franc, doma nekje iz okolice Celja, nazadnje stanujoč v Novem mestu. Padel je tudi bataljonski zdravnik, katerega identitete ni bilo mogoče ugotoviti. Od tolovajk so padle: Paje Franciška iz Sv. Križa in neka Abunar Marija.

Domobranci so zaplenili tolovajev težki minomet, dve lahki strojni tipa Breda, mnogo pušk in bomb. Zanimivo je, da so si težki minomet, ki je bil zaplenjen v teku borbe, sposodili nekje. Beli Krajini, baje od komande mest Črnomlja. Domobranci nimajo nikakoli izgub. V teku borbe se je ponesrečil i lastno brzostrelko podnarednik Zupan. Če Karel, brat pogumnega Brkota, ki je padel junaške smrti v borbi proti tolovajem že spomladi. Smrt vzornega borca, ki se je boril z enako hrabrostjo že v tolikih bojih, je globoko odjeknila med njegovimi tovariši-sobori.

Pri pregledovanju padlih tolovajev so našli tudi komisarja nekega bataljona. Ujetniki so povedali, da so se padli tolovajke zlasti izkazale s svojimi »govorci« na mitingih v nedeljo, v katerih so poudarjale, da so si nadele sedaj ženske nalogo, razkrojiti domobrantske vrste.

Domobranci so se isti dan popoldna vrnili na svoja izhodišča.

Istočasno z akcijo pri Sv. Križu se je vršila uspešna akcija nekaterih čet Stamenkovičeve skupine v Subi Krajini. Te ga pohoda se je udeležil tudi oddelek Križevske skupine. Domobranci so prodirali v več kolonah čez Sela-Sumberk proti Žužemberku. V bližini Žužemberka so zadeli na tolovajsko zasedo, ki naj bi branila prehod čez Krko pred domobranci. Pri tej priliki je padlo več tolovajev, še več pa je bilo ranjenih. Domobranci so zaplenili več pušk. Lastnih izgub ni.

Iz Gorice

Boj črni borzi. Državni komisar za pobijanje črne borze v Primorju poroča o naslednjih treh primerih: Deželni prehranjevalni urad v Gorici je nakazal trgovcem Angelu Milanu, Janezu Bigotu in Antonu Maselliju posebno količino sladkorja, ki naj bi ga porabili za izdelavo malinovca. Imenovani pa se niso držali predpisov deželnega prehranjevalnega urada in so spravili sladkor po močno povišanih cenah na črno borzo. Njihovo početje je bilo pravočasno razkrito in so bili močje poklicani na odgovor. Obsojeni so bili na približno 140.000 fr. kazni. Preostanek sladkorja je bil zaplenjen in oddan normalnemu prometu. Črno-borzijski si bodo zapomnili, da se z vojnim gospodarstvom ni šaliti.

Zaradi pravočasne naznanila je bila na Reki rešena velika zaloga čokolade. Policija je zaplenila večje število zabojev čokolade, katero so hoteli verziški po 11.000 fr. zaboj prodati na črni borzi. Če pomislimo, da stane zaboj pri deželnem prehranjevalnem uradu samo 5700 fr., potem lahko zračunamo, za kakšen znesek so verziški hoteli ocaigniti potrošnike.

Zaradi prav majhnega povoda so v Vidmu odkrili veliko črnoborzijskome mesnico. Pri slučajnem pregledu priljage nekega potnika na železnici je bilo zaplenjenih 30 kg mesa. Pri sledeti hišni preiskavi so našli nadaljnjih 60 kilogramov mesa in klobas. Preiskava je dognala, da prihaja to meso iz neke skrivne mesnice, kjer je bilo zaklanih 25 telet in 1 prašič. V zadrževu so bile zapletene 4 osebe, ki so pred sodiščem bile obsojene na 1—3 let zapore in na visoko denarno kazen od 25—30.000 fr.

SPORT

8D Izток. Prosim vse igralce l. klubov, da se zanesljivo udeležijo važnega klubovega sestanka, ki bo danes 15. t. m. v gostilni Lovšin v Gradišču. Prosim vsi in točno! — Načelnik.

Pri gašenju zažgalnih bomb in manjših hišnih požarov je treba savoravati glavo in obraz. Če nimate čelade in protiplinske maske, dajte na glavo klobuk, ki ste ga prej ometili, pred nos in usta pa zavežite moker robec.

—lj:—

Oh, ta psiha!

Prišpevek k obnovi kmetijskega gospodarstva.

»So se že zmenili,« je v ponedeljek jutraj zasumelo v Srednji vasi in Podpečju, »da bo Suštarjev France vzel Naceto Nežko. Šepetali so nekaj po obeh vaseh že vso nedeljo in med tednom, pa vendar se ni dalo ničesar določnega doznati, četudi se je Kajtarjeva Marjeta na vse pretege trudila, saj je bilo znano po vsej fari, da vprav Marjeta prinese v vas in hišo prve in najbolj zaneeljive vesti. »Jaz sem jih čutila, ko so šli okrog polnoči domov, korajžni in veseli, in oče Nace sam jih je še spremlil do konca vasi.« Je dopovedovala vsa srečna Marjeta takoj jutraj po maši pri cerkvi zbranim prijateljicam. »Pa si kaj čutila, koliko bo imela Nežka dote,« so liščale vanjo Podpečne in Srenjšče. »Seveda so se zmenili, saj ee že odpravila šivilja iz našega konca k nevesti, in jutri že začne balo pripravljati,« pripoveduje Malenska Franca. »Morda si pa že ti kaj slišala, koliko bo imela dote, saj France bo potreboval denarja, partil bo vendar še mlajšo sestro,« se je zapiliča Marjeta v Franca, češ »bomo vsaj videli, koliko ima Nace pod palcom, saj zmerom priblija, koliko ameriškanskih dolarjev ima še prihranjenih, zdaj se bo pa pokazalo,

bala vse pove, veste ženske,« drobi Mica. »Se bo, se bo pokazalo, kaj naš Nace zmore,« se je za hrbti šumečega zbora ženske oglašila Pepa, nevestina teta. »Da veste, zmenili smo se, dote pa je naš Nace obljubil toliko, da je France kar zajajal, pa veste kaj še, bala bo pa taka, da je še ni bilo Podpečjo take. Veste, naša nevesta bo imela tudi psiho.« Ene osramočene, druge izmenadene, vse se obrnejo v Pepo, seveda, prva pa poprime Marjeta: »Kaj misliš ti, Pepa, da smo me prazne prišle, ali kaj? Kaj niso moje bale morali na dva voza naložiti? Kaj se ni na prvem vozu kolo strlo, ker je bilo toliko naloženo? Kaj se ni govorilo po treh farah, kakšno balo je imela Malenska Franca? Veš, Pepa, le počasi!« Ali psiho je le nobena od vas ni imela, naša jo pa bo,« odbije Pepa. »Nekaj žensk zagrabijo Marjeto za krilo,« ti, Marjeta, slišiš, kaj pa je to — psiha? Jaz je res nisem imela.« »Saj je menda tudi jaz nisem imela, ampak Pepe pa le ne bomo vprašale, se bo že pokazalo, kar mene se držite.« Pepa pa zmagoslavno odhaja, češ, »Marjeta, Franca, Mica in, kolikor vas je, kar k nam pridite, pa boste videli, kaj je psiha; seveda ne danes, ampak čez tri tedne, ko bomo balo nalogali.« In ves zbor naroči Marjeti, naj ona pozve, kaj je to psiha, ker drugod se noče nobena pokazati, da tega ne ve, zato, ker Pepa ve, Marjeta hitro na drugi konec vasi, pa so bili

že zvedeli, da so se Suštarjevi in Nacetovi zmenili, kar jo je še bolj razkačilo, da ni ona prva prinesla te vesti. »Le počakaj, ti Pepa pepasta, pa ravno jaz bo mpovedala, kaj je psiha,« je mrmrala Marjeta drugi dan na vse zgodaj k Suštarjevi materi, češ, tam mi bodo pa vse razložili. Mati, stara ženica, je ravno burkle dvignila, da dregne v kupček, ki se ni hotel razgoreti, France je imel pa opravka z živino v hlevu, ko stopi Marjeta v vožo. »Morda bi dobila pri vas pest rezin za podkurit, naša drva so popolnoma sveža, pa se kar nič ne prime,« tako je Marjeta začela razgovor. »Prav težko,« se oglaš France, »ker homo potrebovali drobnarij in debela drva.« »Pa toliko se bo že dobilo za danes,« se oglaš Suštarica, ker ni hotela tako na kratko odpraviti vplivne Marjete. »No, pa dajte,« je dejal France, »saj bom rezin še napravil, ker se moram poštono lotiti oken in vrat,« pritrudi France. »O, kot nalašč,« si menca roki srečna Marjeta, češ kar sam je napeljal. »Se nekaj sliši, se, da boste ta mlado k hiši dobili? No, saj je prav, Suštarjeva mati. Saj ste kar za vse sami, odkar sta Janez in Rozala od hiše. Pa bogata bo naša nevesta, saj še prostora ne bo za vso balo, kot se sliši, da bo nekaj posebnega,« je začela napeljevati prestrašena Marjeta, da bi vse, prav vse zvedela. »Veš kaj, Marjeta, nekaj je France pripovedoval, kaj vse bo pripeljala naša nevesta, pa se ni

sva še bolj v živo pogovarjala, rekla pa sem mu, ko je odhajal na zmenek, rajši manj bale, pa v hlev kaj živga. Lani sem bil ob boljšo kravo, ki jo je napejnalo, da smo jo morali zaklati. Kako bi nam prišla prav kakšna krava ali vsaj telica! Menda so se že za telico zmenili, saj smo ravno zaradi tega to hišo pogruntali, ker ima Nace več krav, zaradi tega je šel v Podpeč po nevesto, veš Marjeta. Najlepša prilika, da prideš do živinčeta! Marjeta bi bila najrajši odšla kar precej, kar zajajala je, zdaj je pa zvedela, kaj je mislila Pepa pod psiho — da je to take vrste telica! »E pošast,« si misli Marjeta, »telica in krava se je že dajala za balo; v tem pa ne bo Nace prvi, potem sem tudi jaz imela psiho za balo, saj sem pripeljala celo kravo k hiši! Oh, le zakaj nisem tega prej vedela.« Še tisto dopolnje so zvedele Mica, Franca in sosed, kakšno živo psiho bo Suštarjeva nevesta pripeljala za doto. O, kako so zmrdavale, češ za živino naj skrbi možki, za gospodinjstvo, za opravo, obleko, postelje in pohištvo pa ženske — neveste! Marjeta je pa kurila po vasi, češ, pa ravno zaradi te psihe je šel Suštarjev France iskat v drugo vas nevesto, kakor da ni pri nas dosti dobrih in premožnih deklet! Teža naša vas ne bo pozabila Suštarjevi hiši! »Res je grdo,« je zaključil ves zbor vaških žensk in deklet. V nedeljo je pa s prižnice vsa fara zvedela, da bo Suštarjev France je-

(Dalje)

Trnovski zvon bi kmalu utihnil

Pogorelo je vse ostreže trnovske župne cerkve, notranjost pa upajmo, ne bo trpela nobene večje škode

Nekako ob četrtni na 11 je nad glavno kupolo trnovske cerkve iz neznanega razloga izbruhnil požar. Kmalu so opazili plamen, ki je busknil iznad malega stolpca, dvigajočega se nad streho ladje. Takrat so se šele začela reševalna dela, prej ni plamenov nihče opazil. Vsa bližnja okolica cerkve je pritekla reševati iz cerkvene notranjosti kipe ter slike z oltarjev ter vse druge okraske ki jih je bilo mogoče odnesti. Tako se je kmalu napolnil s tem vrt za cerkvi in veža župništa. Marsikaj so odnesli sosedje tudi na domove, da bi rešili cerkvene predmete pred roso, ki je pršila s sivga neba. Tudi kak curek iz brizgalne, ki bi zgrešil plamene in udaril na drugi strani cerkve na tla, bi utegnil napraviti slikam in drugim okrasom škodo.

Z gašenjem so prvi začeli domobranci z bloka na Opekarjski cesti. Na vrtu za cerkvi so zajemali s korci vodo iz bazena in jo nosili v podstrešje, kjer so polivali z njo ognjene zublje. Kmalu je bilo na mestu tudi četa ljubljanskih poklicnih gasilcev. S svojo Magirus lestvijo, ki je edina od vseh lestev, kar jih premorejo gasilске čete Ljubljane in okolice, bila dovolj dolga, da so mogli z nje doseči prav leglo požara z močnim curkom, imajo pač levji delež, da se je požar omejil le na ostreže cerkve. Dobro je sekal po plamenih tudi curek, ki ga je metala brizgalna s cerkvi najbližjega dimnika na trnovskem župnišču. K desnemu stolpu (gledano od Gradašnice), ki so ga tudi začeli lizati plameni, se je skušal dvigniti gasilec na dolgi lestvi, vendar je bila za gašenje visoke stavbe prenizka. Pač pa so se povzpeli po notranjosti stolpa gasilci prav na streho nad pročeljem in z vodo ter sekiricami naskakovali ogenj.

Najprej je pogorelo ostreže nad ladjo, kjer se je požar začel. Ko ni bilo več uspeha tramovja je bilo plamenov konec. Ob pol dvanajstih pa so bili glavni plameni, iz katerih se je dvigal potni nebu mogočen stebel dima, nad prezbitერიem. Tudi skozi okna v stehi zakristije se je dvigal dim. Gasilci so skušali priti plamenom do živega s tem, da so brizgali na streho kar s tal cerkvenega vrta. Vendar curek že zdavnaj ni imel več nobene moči, ko je prišel do plamenov in jih je le škropil, ne pa uničeval. Vse drugačen uspeh pa je imel curek z Magirus lestve. Pod njegovo silo se je kar zibalo goreče in napol zogleto ostreže. Namesto plamenov je bil kmalu le dim in še ta je okrog dvanajstih ponehal.

Vsa sreča je bila v tem, da stoji trnovska cerkev ob Gradašnici. Iz nje je črpalo naenkrat kar šest motornih črpalk vodo in jo po ceveh pošiljalo nad uničevalne plamene. Bile so to črpalke ljubljanskih poklicnih in prostovoljnih gasilcev ter gasilcev iz Tobačne tovarne, Šiške, Viča, Most in Barja. Pripeljali so s seboj vse avtomobile, vendar je moralo pet izmed njih ostati s svojimi kratkimi lestvami ob strani, kajti to pot ni gorela kakšna pritlična hiša, ampak mogočna, visoka stavba.

Ce si šel proti cerkvi čez most sv. Janeza, si na levi opazil na bregu Gradašnice glavni cerkveni lestenec, ki se je spuščal z vrha kupole v ladjo. Ob kratkem stiku je žica, na kateri je lestenec visel, začela žareti in končno se je zaradi teže, ki je visela na njej pretrgala. Lesteneč je s silo udaril ob tla. Kar je bilo steklena na njem, se je seveda pobilo, tudi spodnji kovinski deli so precej zvitli. Kip Matere božje pa je nepoškodovan.

Da bi mogli gasilci nemoteno opravljati svoje delo, je skrbel oddelk stražnikov, ki so se ob pol dvanajstih pripeljali s kolesi na kraj nesreče. Težkega dela niso imeli, saj so se ognjeni zublji še lepše videli iz daljave. Tudi so bili Trnovčani tako prizadeti ob pogledu na svojo gorečo cerkev, da jim pač ni prišlo na misel s svojo radovednostjo ovirati gasilce. Zlasti prostovoljskim četam so delale cevi hude težave, kajti usmerjati jih je treba tako, da niso nikjer močno upognjene, ker bi se tam voda zastavljala ali pa celo cev pretrgala. Marsikje je zob časa načel cevi in je skozi luknjice v drobnih curkih uhajala voda. Največja težava pa je bila v tem, da ni bilo na razpolago še dveh ali treh Magirus lestev, brez katerih se pri gašenju tako visokih stavb nič ne opravi.

Ob pogledu na gorečo cerkev bi človek mislil, da tudi v notranjosti ne bo prav nič ostalo, vendar, hvala Bogu, ni tako hudo. Ko je divjal v ostrežju najhujši ogenj, v notranjosti cerkve sploh tega ni bilo opaziti. Le pri odprtini, skozi katero se je spuščal v cerkev glavni lestenec, je tekla voda. Tla so seveda vsa zamazana, saj so po njem tekali domobranci, gasilci in drugi reševalci, ki so odnašali iz cerkve vse, kar je bilo mogoče sneti s sten. Upajmo, da ne bo strop cerkve ob požaru utrpel nobene hujše škode in da bo mogoče cerkev spraviti v prejšnje stanje z nekaj desetinami kubičnih metrov lesa za ostreže in strešno opeko.

Kri mučencev velja več kot črnilo učenjakov.

(Nagrobni napis.)

Koledar

Petek, 15. kimavea: Marija 7 kalosti; Me. litina, mučenica; Albin, škof.

Sobota, 16. kimavea: Kornelij, papež in mučenec; Ciprijan, škof, cerkveni učenik in mučenec; Evfemija, mučenica.

Kino Matica

»Obtožujem« ob 16 in 19.

Kino Union

»Naj živi ljubezen« ob 17 in 19.15.

Kino Sloga

»Stučaj Deruga« ob 16 in 19.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarnarji: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20; in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Spomenu župnika Antona Hrena

Župnija Bloke obhaja žalostno obletnico. 14. septembra 1943 so ji brezbojni slovenski zločinci umorili župnika Antona Hrena. Svoje roke so si omadeževali z duhovniško krvjo, svojo dušo pa z grehom, ki vpije v nebo. Župnik Anton Hren je prvi duhovnik, ki je padel kot žrtev brezbožnega komunizma po padcu Turjaka. Potem so sledili umori drugih duhovnikov: župnika Turka, p. Placida Grebena, profesorja Keke, več belokranjskih duhovnikov. Zločinci niso nič izbirali. Morili so stare in mlade duhovnike. Njihovo število še ni zaključeno. Duhovniška kri, prelita na slovenski zemlji, kriči v nebo.

Ko so 13. septembra 1943 komunisti pridrli na Bloke, so se njihovi voditelji najbolj zanimali za župnika Hrena. »Kje je župnik?« je bilo vprašanje, ki so ga vedno ponavljali. Zejni so bili njegove nedolžne krvi. Dobri ljudje so se ob tem strašnem vprašanju zamislili. Vedeli so, da gre za življenje njihovega župnika. Zato so se ponizali pred brezbožnimi zločinci in prosili zanj. Prosila je tudi sestra. Toda silne prošnje niso ganile brezbožnih brezbožnih src. »Umreti mora!« so divje kričali. Svinjo so imenovali njega, ki je vsak dan tudi zanje opravljal najsvetejšo daritev, delil sv. zakramente, posvečeval in blagoslavljal. Očitno so mu, da je izdajalec. Škaskšnim izdajstvom se je pregrešil? Branil je pravice Cerkev in svojega ljudstva, obsojal je zločine, rope in umore brezbožnih komunistov. Zato je moral umreti.

Kakor pri umorih drugih slovenskih duhovnikov je tudi pri umoru župnika Hrena sodeloval domačin, ki je iz njegovih rok prejemal večne, neminljive dobrote. Tudi pri tem umoru je igralo strašno in pogubno vlogo izdajstvo. Izdal ga je tisti, ki je veljal za župnikovega prijatelja. V najlepši dobi življenja, na višku svojega zdravja in moči je župnik Anton Hren legel v grob, njegova duša pa — tako veselo upamo — živi v Bogu. Iz nebes nam zdaj govori: »Dobri boj sem dobojeval, tek končal, vero ohranil!« (2 Tim 4, 7). Njegova župnija pa je zdaj sirota, ker je izgubila duhovnega očeta. Zato vsa nesrečna žaluje po njem.

Čudovita knjiga za vse in za vsakogar je **Tomaša Kempčana: Hoja za Kristusom**

Novo popolno izdajo je priredil Aleš Ušeničnik. 368 strani, žepna oblika, vez. L 40. LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI. Pred škofijo 5 — Miklošičeva c. 5

Nov doktor teologije

Včeraj ob 9 je bil na rektoratu univerze promoviran za doktorja teologije mons. Jože Jagodič, škof kancler v Ljubljani. Promocije svojega kanclerja se je udeležil sam prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman, prav tako tudi generalni vikar prelat Ignacij, Nadrah in še mnogo prijateljev in znancev novega doktorja. Dr. Jagodič je bil promoviran na podlagi disertacije: »Škola Jegliča seksualni pouk in vzgoja ljudstva«. Tako nam je kot najboljši poznavalec šole Jegliča in njegovih del znanstveno približal toliko prahu vzbujajoč in pereče vprašanje Jegličevega apostolskega prizadevanja. Novemu doktorju, ki je kljub vestnemu vršenju svoje visoke službe z izredno vztrajnostjo in marljivostjo prispel do te časti, iz vsega srca čestitamo in mu želimo, da bi umsko obogaten s sveto vedo mogel veliko koristiti božjemu kraljestvu med slovenskim narodom.

Hrabremu poveljniku in prijatelju Ivanu Habiču v spomin!

Te dni poteka leto, kar si se zgrudil dne 15. septembra 1943 na Velikem Osočniku, začet v borbi ob komunističnih izdajalcev. Kot hraber poveljnik in borec, si tiste usodne dni s svojo junško posadko na Velikem Osočniku stal na predstaji Vaških straž, ki so se skoncitrirale od Turjaka preko Osočnika, Osredka, Zapotoka in Kurešča proti navali komunističnih krdel, oboroženih z izdajalskim svojiskim orožjem. Nisi se strašil smrti, zakaj sladko in častno je za domovino umreti. To so bile Tvoje besede, katere so se tudi uresničile.

Lunini žarki so obsevili grebene Velikega Osočnika, ko se je skupina borcev utrjena od preostalih borb pomikala na nove položaje.

Potihnilo se sostrnice po dolinah, potihnilo grmenje topov in minometov. Nepristano brunenje motorjev, tankov in oklepnikov, s katerimi so komunisti in Savojski vozili orožje in municijo po cesti proti Robu, je kalilo nočni mir. Lep je bil pogled v svetli jesenski noči na dolenske vasi in griče, ki so se dni v strahu trepetali, zaradi bližajoče nevarnosti. Še konj »Sarec« je stopal nemirno po skalnati poti, kot bi slutil, da zadnjikrat nosi svojega gospodarja in poveljnika.

Obstali smo na cilju, zasedli položaje. Ob 1 ponoči pa so naše straže napadle prve komunistične predhodnice, ki so se nam približale. Vnela se je borba, v kateri so komunisti napadali z desetkratno premočjo. Ko se je del čete na povelje odmaknil, si prevzel poveljstvo nad ostalo posadko Velikega Osočnika. Junško si vztrajal na položajih med prvimi. Zdal na tem odseku, zdaj na drugem, si poveljeval in vival borcem nove moči za borbo.

Krvava zarja je vstajala na obzorju. Prvi prameni sončnih žarkov so posijali izza gričev in obisipali padle junake s svojim sijem. Lahen jesenski vetrič jim je prinašal pozdrave njihovih dragih... Ko je sonce pozlatilo gričevje, ko se je jesenska rosa lesketala v vsem svojem sijaju, Te je poveljujočega zadela toča svinčenk ter smrtno ranila. Zgrudil si se utrujen, vroča kri je močila zemljo Velikega Osočnika. Prenesli smo Te v cerkev sv. Lovrenca, kjer si še v zadnjih dihljavih prosil božje pomoči za zmago svojih borcev.

Tvoje telo je omahnilo. Počiva še vedno v neblagoslovljeni zemlji. Čaka, da Te z drugimi bizoviškimi junaki, padlimi na slovenski zemlji za iste cilje, katerih grobovi nam niso znani, pospremo na domače pokopališče v senco Kristusovega Kriza. Tvoj borbeni in neuklonljivi duh pa se je dvignil k pravičnemu Bogu ter se pridružil onim bizoviškim mučencem, ki so se prav tako žrtvovali za dom in narod. Tvoja kri in kri teh junakov, nam je neusahljiv vir moči in odločnosti v borbi proti satan-

Drabne novice

Slameneti! Za obletnico tragične smrti gregorijevih fantov-junakov, ki so padli na Vel. Osočniku pod Kureščkom pod roko brezbojnega komunizma, bodo v soboto, 16. t. m., ob 7 v ljubljanski stolnici pri vseh oltarjih ev. maše za dušni pokoj pokojnih, Rojaki, prijatelji in znanec, topla vabileni, da skupno pomolimo za duše žrtev, katerih mučenška kri naj izprosi stanovitnost preizkušnim ter milost spreobrnjenja zaslepljenim!

Marijina kongregacija akademskih starešin pri oo. frančiškanih ima redno pobožnost zopet v ponedeljek, 18. t. m., ob 18 v kapeli.

Stalna kongregacija Marijinega varstva za gospe vabi svoje članice na prvi redni sestanek, ki bo v petek, 15. t. m., ob 16 v kongregacijski kapeli.

Kaj torej? Če ne komunizem in ne kapitalizem! Cena broš. 4 lire.

Ob obletnici smrti pok. g. Slavka Janeža so darovali Podpornemu društvu za gluho-nemo mladino v Ljubljani njegovi prijatelji in znanec v počastitev njegovega spomina 500 lir. Plemenitim darovalcem se društvo najtopleje zahvaljuje.

Mestni gospodarski urad zaradi snafnje uradnih prostorov v ponedeljek, 18. in torek, 19. t. m., ne bo posloval za stranke, pač pa bo ta dva dneva knetijski odsek sprejemal naznanila za zamenjavo krompirja.

Med žrtvami na Grčaricah s častjo imenujemo tudi Mirka Viranta, monterja ljubljanske mestne elektrarne. Komunisti so ga namreč usmrtili kot ujetega domobranca I. domobranskega bataljona s strelom v glavo. 10. septembra 1943 ter je bila tudi njegovo truplo z drugimi tamošnjimi žrtvami letos 12. avgusta izkopane iz treh skupnih grobov na Grčaricah ter z največjo slovensko pokopano v Ribici. O teh žrtvah, ki so s junško in mučenško smrtjo povsili svojo ljubezen do naroda, je »Jutro« 29. avgusta t. l. objavilo daljši članek s pomočjo, da Mirko Virant zapuša ženo in tri nepreskrbljene otroke. Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da je mestno županstvo takoj, ko je izvedelo za smrt svojega službenca, tudi poskrbelo, da je bila njegovi vdovi in njegovim otrokom priznana vdovska in dečja renta, ker je bil Mirko Virant zavarovan pri Mestni delavski zavarovalnici. Seveda je bila ta renta vdovi in otrokom priznana že od dneva smrti Mirka Viranta dalje.

Duhovne vaje za duhovnike bodo v tem mesecu še od 25.—29. septembra. Druga pojednila so objavljena v škofjskem listu 15. maja 1944 str. 44. Prosimo pravočasno priglasitve. — Vodstvo Doma duhovnih vaj.

Podrli križ. V gozdu blizu vasice Lufe je nad 200 let kraljevala božja znamenja, ki ga je ljudstvo postavilo v zahvalo Bogu, ker ga je rešil strašne kuge. Nad 200 let je kraljeval ta križ, »kužni križ«, kakor ga je ljudstvo samo imenovalo. Pa so se našli izrodki, ki so izšli iz tega sicer tako poštenega in bogaboječega ljudstva, mladi zločinci, ki so to božjo in narodno svetinjo porušili in oskrnili. Kaj je bilo ozadje tega podlega dejanja in kakšno so bile posledice, boste imeli priloiko videti v nedeljo, 17. t. m., ob 18 v frančiškanski dvorani, kjer bo uprizoril Delavski prosvetni krožek Rosovo igro pod gornjim naslovom.

Plavalni tečaj za tekmovalni naraščaj. Djalčinje in diljake, ki so se udeleževali poletnih tečajev za tekmovalni naraščaj v plavanju obveščamo, da se vsi odsej pouk na kopališču Ilirije ob lepem vremenu dneve od 10.30 dalje.

Starši! Pripeljite svoje male v nedeljo, 17. t. m., ob 17 v Rokodelski dom. Nastopili bodo otroci v lepi mladinski igri s petjem »Desetnik in alrotica« Pepelka. Ker je za predstavo veliko zanimanje, prosimo, da si preskrbite vstopnice že v predprodaji, ki bo na dan predstave od 10—12 v pisarni Petarkova 12. I. nadstropje.

? KAJ TOREJ ?

Če ne komunizem in ne kapitalizem?

Cena broš. 4 lire

skemu komunizmu. Zato, hvala Ti dragi Ivan za Tvojo zadnjo in največjo žrtev. Bizoviški borci.

OSEBNE NOVICE

Poroča. Dne 6. t. m. sta se poročila v stolnici g. Stojan Skitek, referent aktivne propagande in gđ. Marija Rojko, zaščitna sestra. Mlademu paru ob vstopu v novo življenje iskreno čestitamo!

ZGODOVINSKI PABERKI

15. kimavea:

1812. leta so zažgali Rusi Moskvo, požar je divjal 5 dni in je uničil večji del mesta. L. 1811 je ruski car Aleksander I. zaradi gospodarskih in političnih vzrokov spremenil svojo politiko napram Napoleonu. Izmiril se je s Turčijo in dovolil zopet uvoz angleškega blaga v Rusijo. S tem je v živo zadel Napoleonov sestav celinske zapore, ki je bila naperjena proti Angliji. Da bi uničil in si predredil še zadnjo celinsko državo in s tem zagotovil uspešen konec države boja proti Anglezem, je napovedal carju vojno. S svojo veliko armado je šel proti Rusiji. Ruska vojska, se je izogibala odločilni bitki in se umikala proti vzhodu. Po bitkah pri Smolensku in Borodinu je bila pot prosta in Napoleon je vikorakal 14. IX. 1812 v Moskvo. Naslednji dan so Rusi zažgali mesto, hoteč onemogočiti prezimovanje francoske armade. To se jim je v celoti posrečilo in na umiku sta zima in lakota uničila »veliko armado«. Napoleon je šel svoji usodi nasproti.

1830. leta je stekla prva železnica od Liverpoola do Manchestera. Parna lokomotiva, ki jo je že do l. 1823 sestavil Stephenson in je l. 1829 z izpopolnjenjo napravil prve poizkuse vožnje, je v naslednjih desetletjih osvojila ves svet. L. 1846 je prvi pripeljal vlak v Celje, 1849 v Ljubljano in l. 1857 je bila dokončana t. zv. južna železnica, ko je hlapon prvič pozdravil Jadransko morje.

? HUDIČEVA SHODNICA ?

1864. leta je bil sklenjen dogovor o t. zv. rimskem vprašanju. Ko je Napoleon III. pomagal združenju Italije, se ni nadejal težkoč, ki so sledile oklice Viktorja Emanuela II. za kralja Italije. Temu dogodku je sledila zahteva, naj bo Rim prestolnica nove države. Pri tem so seveda Italijani zadeli na odpor papeža, ki je bil tod tudi svetni vladar in enako pri Napoleonu, ki je ščitil papeževe interese. Rešitev temu sporu je prinesel rimski dogovor. Napoleon je obljubil italijanski vladi, da bo tekem dveh let izpraznil Rim, Italijani pa so se obvezali, da bodo pustili v miru papeško državo v takem obsegu kot je, ter da jo ne bodo napadli ali dopustili napasti. S svojim ugledom je Napoleon ohranil papežu posest Rima do svojega padca.

KULTURNI OBZORNIK

Knjige Zimske pomoči

Ivan Pregelj: Na vakanke

Ivanu Preglju, pesniku tolminstva, je Zimska pomoč za šestdesetletnico rojstva izdala kot svojo knjigo v bibliofilski izdaji njegovo novelo Na vakanke v priredbi njegovih sinov: akademskega slikarja Marija Preglja in profesorja Bogomira.

Novelo Na vakanke je napisal Ivan Pregelj leta 1930. in jo prvič objavil v Mladiki istega leta, drugič pa 1931 v šestem zvezku svojih Izbranih spisov. Pričujoča izdaja je tedaj tretja in najlepša, opremljena kot bibliofilska izdaja z numeracijo in podpisi vseh treh Pregljev.

Uvod je napisal profesor Bogomir. V njem nam je prikazal svojega očeta kot popotnika, vandrova po slovenski zemlji zlasti po »storžičevi deželici« in poškofoleških gričih iz časov, ko je pisatelj služboval na gimnaziji v Kranju, ker pač ni mogel popotovati po svoji Tolminski, Goriški in idrijskih hriboh. Hoja je bila Preglju »eno izmed osnovnih doživetij, ki je dobilo svoj izraz tudi v njegovem umetniškem ustvarjanju.« To resnico nam potrjujejo največji umetniški oblikovani podobi Petra Pavla Glavarja, ki ga je pisatelj sam v Izbranih spisih prekrstil kar v slovenskega Odiseja iz Komende, in Magistra Antona, pa še v marsikateri drugi podobi Pregljevih junakov naletmo na podobne postavbe, zlasti na duhovnike, ki popotujejo in na poti ali ob koncu romanja doživijo svoje najpomembnejše dogodke ali celo svoj prelom. Kakor romajo njegovi junaki, tako je romal tudi pesnik sam v življenju in v pesmi,

na primer od Kranja do Brezij. Prav zato tudi ni nič čudnega, če so Preglja zamikali naši slovstveniki, ki so popotovali in z dnevniki spremljali svoja romanja, kakor se je zgodilo sinu »storžičeve deželice«, Kračmanovemu Matiji z Bele, pisatelju Matiji Valjavcu. V njem je Pregelj v resnici našel »sorodno pesniško dušo, ki motivili kakor on hoje pijan čez polja in jase, skozi dobrote in borste pa še po bregovih in strminah na Storžič, od koder zajame pogled vse gorjenjski kot do obzorja, ki se stakne neke za megleno Ljubljano z dolenskimi hriboi in zajame vso njegovo domačijo kakor v prgišče in dlan.«

Na vakanke, novela iz dijaškega življenja, diha toplo študentovsko romantiko, kakor so jo doživljali naši študentje, ko so popotovali po slovenski zemlji, revni, a vendar veseli, posebno takrat, ko so se pokrepčali pri duhovnem gospodu v župniščih. Tudi v Pregljevih noveli zavije Matija iz Ljubljane k Potočniku, od tam pa po stranskih bližnjicah pod Karavanke, pa ne naravnost domov, marveč se povzpne še na Storžič, da bi prinesel očetu enciana. Toda sedaj se topla, priscrčno razigrana novela zaključuje v grozoto balade, ko dobi Matija doma očeta — na mrtvaškem odru.

Sin Marij, akademski slikar, je v popolnem skladu s tem in takim občutjem v noveli narisal k vsakemu od osmerih poglavij po eno celostansko podobo, dodal pa še nekaj vinjet in na začetku knjige očeto portret. Vse podobe so narisane v stilu Mariju priljubljene orisne in karikature tehnike. Baročna polna novele sama, uvod in slike so pripomogle k lepi izdaji in dostojni proslavi Pregljevega jubileja.

888-3 anekdot

Zbral in pritesal N. Velikonja. Lj. 1944.

Velikonjeve anekdote so zanimive že zaradi pisateljeve karikature, ki jo je narisal prof. Franc Podrekar, dalje po pisateljevem avtogramu na dveh straneh in po posvetitvi knjige materi. Zadnja anekdota nam obenem pojasni, da je pisateljevo delo za izdaje takele knjige anekdot pač delo posebne vrste. To delo ni plod pisateljeve fantazije in njegove umetniške sile, marveč v prvi vrsti uspeh pisateljevega zbiranja med prijatelji in znanci. Pisatelj je moral anekdote najprej poslušati, si jih na kratko zapisati, potem šele doma primerno pesniško oblikovati pridobljeno anekdotno bogastvo. (Velikonja naziva to svoje delo z izrazom »pritesati«!).

Prav na ti poti od »slišane« do zapisane zgodbe pa se anekdoti lahko zgodijo, kar pisatelj sam odkrito priznava na 161. strani svoje knjige, namreč: »Kadar so mi prijatelji anekdote povedali, so se smejali, torej je bila dobra. Celotno se mi je zgodilo, da sem se še deset minut smejal na cesti — samcat sam in so me ljudje »primerno« gledali. Ko sem jo pa jaz ponovil, je nekdo zajočkal...« Recimo, da je izraz zajočkal nekoliko predr, marsikdo pa ob branju te ali one anekdote v resnici resno pogleda in se vprašuje, kaj pomeni. Kajti resnica je, da je zapisana anekdota zgubila svoj čar, svojo poanto, ki je zanjo bila bistvena, ko je bila prvič povedana. In če se ta poanta zgubi pri večjem številu zapisanih anekdot, knjiga zgubi mnogo svoje književne vrednosti kakor tudi zanimivosti. Zapisana anekdota pogosto omrtvi in nevarnost je, da postane celo nerazumljiva, ker bralec ne more vedeti za vse okoliščine, ki so spremljale živo, povedano anekdoto, niti ne more

vedeti za gesto in druge dramske pripomočke, ki so jo živo napravile. Zato pa je za podobno knjigo nujno potrebno, da jo pred izidom prebere več ljudi in da se tako mnogokaj izloči, kar bi utegnilo biti nerazumljivo in kar bi lahko knjigo občutno poslabšalo. Zdi se mi, da je prav po tile poti pričujoča izdaja Velikonjevih anekdot dosegla mnogo večjo vrednost, kot jo je imela prva. Mislim pa tudi, da bi bilo to ali ono anekdoto vendarle še šteti ali vsaj skrajšati, saj bi knjiga s tem samo pridobila. Ne glede na to ali ono slabšo anekdoto pa so izdaje Narte Velikonje pomembne ne samo literarno, marveč tudi folklorno, zato smo zbirali lahko hvaležni za prispevek našemu sodobnemu blagu iz živih ust slovenskega človeka.

Dr. Stanko Bevk: Po živalskem svetu

Zbirka razprav in slik iz življenja živali.

Za uvod k tej knjigi je pisatelj napisal nekaj pesniško doživetih opazovanj v naravi ob vseh letnih časih: v pomladnem jutru, v topli poletni noči, v hladni jeseni in v mrzli zimi, pri čemer se je seveda v prvi vrsti ozrl na življenje živali v vsakem od teh obdobj in nas tako kar pesniško uvedel v sicer poljudno znanstveno razpravo.

Prvi del te razprave je pisec nazval Posebni del. V njem nam je izbral govori o posameznih živalskih vrstah in njih raznovrstnih posebnostih. Pisatelj se pri tem ni ravnal po kakem strogem znanstvenem redu, niti mu ni šlo za popolni, znanstveni opis in oris vseh živalskih vrst in rodov, marveč je hotel, kot rečeno, v poljudni in prijetno kramlajoči obliki podati značilne lastnosti posameznih živalskih vrst, pri čemer seveda nikakor ni hotel zanemariti najnovejših do-gnanj iz nauka o živalstvu sedanjih in

preteklih dob. Pri opisu vsake posamezne vrste pa je posvetil največ pozornosti živalskim naravnim gonom po ploditvi in razmnoževanju ter samoohrani in rasti.

V drugem, splošnem delu govori pisec o splošnih lastnostih vseh živali in vsake vrste posebej, o njihovih posebnih navadah, značilnostih posameznih organov, na koncu pa je pregled vsega živalstva, pregled vekov in tvorv in njih, ko so nastale usledine z izumrlimi živalmi. Bralec je napisal primerni vodnik po knjigi s tem, da je pridružil abecedni seznam živali in živalskih skupin, ki je o njih govor v knjigi. Toliko za celotno označitev knjige, podrobna in strokovna ocena sodi v znanstveno revijo.

Celotna knjiga je zelo bogato ilustrirana in pisana zelo mikavno in razumljivo, kakor je za poljudno znanstveno knjigo potrebno, tako da smo je v resnici lahko vsi veseli, saj smo Slovenci z njo dobili tako rekoč drugo, z najnovejšimi dognanji izpopolnjeno Erjavčovo izdajo Domačih in tujih živali v podobah.

K vsem knjigam Zim. pomoči naj pripomnimo, da so ilustratorji pri vseh jubilejnih izdajah na začetku narisali tudi jubilatovo podobo, da se tako bralci še bolj zavemo njihovih jubilejev in njihovega književnega dela ter pomena za našo kulturo. Tako je Zimska pomoč z ljudsko in bibliofilsko izdajo opravila ne samo socialno dobro delo za naše, pomoči potrebne rojake, marveč tudi izredno kulturno delo, ki bo ostalo za zmerom dokument, da tudi v teh težkih dneh slovenski tvorci duh ni počival, marveč da se je tudi v današnji zmedi in stiski slovenski kulturni delavec zavedal svojega kulturnega poslanstva. O drugih knjigah Zimske pomoči bomo pisali v posebnih zvezah in člankih. F. L.

Kaj je novega pri naših sosedih?

Z Gorenjskega

Za vaje se je treba prigraditi do 1. oktobra, piše »Kärntner Zeitung«, če hoče kdo imeti vajenca ali učenca za prihodnjo pomlad. To je treba storiti s posebno listino na delavskem uradu. Kdor zamudi ta rok, ne bo mogel pridobiti leto dobiti nobenega vajenca. Brez dovoljenja delavskega urada pa sploh ni mogoče vzeti nobenega vajenca v službo.

Iz Kranja. Novi okrožni vodja v Kranju, član stranke dr. Hochsteiner je nedavno govoril v dvorani kranjskega kinematografa o raznih obnovitvenih delih v kranjskem okraju, ki so se izvršila po letu 1941. Vse navzoče je pozval, naj trdno zupajo v končno zmago. Zlat jubilej zdravstva. V špitalu je te dni obhajal dr. Ernest Kukuč 50 letnico, odkar je postal zdravnik. Ob tej priliki mu je okrožni zdravstveni vodja dr. Albertini izročil vprico zastopnikov zdravniških krogov zlato doktorsko diplomu dunajske univerze. Ukrali se mu je zahvalil za njegovo delovanje in mu želel še mnogo let uspešnega udejstvovanja za ljudsko zdravje.

Prijave gradbenega materiala. Dne 14. februarja 1944 je namestnik deželnega svetnika izdal naredbu o prijavi gradbenih snovi, ki jih je bilo treba izročiti do 10. marca 1944. Kranjski župan zdaj opozarja vse zamudnike, ki gradbenega materiala še niso prijavili, da to nemudoma stori, ker jih bo sicer zadela stroga kazna in jim bo odvzet ves gradbeni material, ki ga imajo.

Kazen za nepravilno izrabljanje živilskih nakaznic. Posebno celovsko sodišče je te dni obsodilo 44 letnega rudarja Jurija Stefanica iz beljaške okolice, ki je izrabljal živilske nakaznice svojega, že 3 leta odsotnega sina. Dobil je kazen 18 mesecev prisilnega dela.

Koliko zmore ženska. Neka tukajšnja gorenjska kmetica je s pomočjo nekaj inozemskega delavca spravila skupaj 25 metrov drv. Poleg oskrbe svojega bolnega moža, ki je že del časa nezmožen dela, in poleg oskrbovanja šestih mladoletnih otrok in še mimo vsega gospodinjstva in kmetijskega dela v hiši in na polju je mogla pripraviti še toliko drv!

V Kranjski gori je bila otroška veselica, ki jo je priredil tamkajšnji otroški vrlec in so otroci proizvajali rajalne igre, prepevali pesmi in nastopili v igri »Jazaneček in Marjetica«.

Smrtna losa. Umrl je trgovec in član stranke Frane Pisarič in 51letna knjigovodkinja Ivana Orebovnik v Brezjah na Koroškem.

Odklikovanje. Višji deseterik Karel Anderle je prejel zaslužni križec 2. stopnje.

Na vzhodnem bojišču je padel 22letni podčastnik Peter Zupanc, sledeč svojemu bratu deseteriku Juliju Zupanu.

Premečen je bil sodni assessor dr. Kurt Weiser iz Beljaka začasno na Jelenice.

Nesreče. Štiriletni Kurt Hudelist iz Celovca je tako nesrečno padel, da si je zlomil roko. Prav tako se je ponesrečil 42letni prevoznik Ivan Delobst iz Gutensteina in si je zlomil ključnico, a 27letna pomožna delavka T. Pleha iz Celovca je padla s kolosa in si zlomila zgornjo laket.

S Spodnje Stajerskega

Vinski kamen — vinski mah — vinske glivice. V vinorodnih predelih Spodnje-stajerske pridelujejo večji vinogradniki in starih hrastovih sodih specialiteto, ki so jo nekada drago prodajali v lekarni in spicerije trgovci, to je vinski kamen. Ako leži staro vino del časa v zdravih, dobrih in večjih sodih, nastane ne samo na dnu sode, ampak po celem obodu (na dogah) trda plast neke sive tvarine. To tvorbo imenujejo vinogradniki vinski kamen. Od leta do leta postaja plast te tvorbe debelejša in ko je ista debela že 2-5 milimetrov, pretočijo vino v drug sod. Sod z vinskim kamnom pa postavijo v tako lego, da zleze odar ali kletar pri velikem sodu pri »vratcah« v sod. Postavi si gorečo svečo ali uravna električno luč in s posebnim kladivom nato obtočte cel sod od znotraj, da tako »kamen« odstopi od lesenih dog. Manjšim sodom pa morajo prej odvzeti dno, da se lahko lotijo tolčenja vinskega kamna. Večji vinogradniki so v starih, dobrih časih pridobili po 10 do 50 kilogramov tega blaga, ki so ga prav lahko prodajali. V kmečkih domovih so vinski kamen uporabljali gospodinjke kot zdravilno juho-prežganko. — V starih kletah so veliki vinski sodi mnogokje obdani s črno vino plastjo vinsko-kletnega mahu. Stari vinogradniki niso dovolili, da bi se ta mah postrgal z vinskih sodov in zidovja. Še sedaj trdijo, da so v tem mahu posebne vinske glivice, ki baje dajejo staremu vinu poseben okus. — Strokovnjaki novejšega kova pa so mnenja, da mora vinski sod in kletno zidovje biti kolikor mogoče sušno. — Pripomniti še, da vinski kamen v sodu na vinsko kapljico ne vpliva kvarno.

Duhovniških 45 let so letos slavili naslednji Lavantinci. Bratšek Franc, dekan in župnik v Svetinjah pri Ormožu. Kocijer Anton, župnik na Ponikvi ob južni železnici. Malajner Karel, župnik od Sv. Florjana pod Bočem. Musi Alojzij, župnik iz Vitanja in Pšunder Ferdinand, župnik iz Ruš pri Mariboru. Poslednji je obhajal 45. novo sv. mašo v svoji župniji pri Mariji Ruški. Dekan Bratšek je bil rojen 18. oktobra 1874 pri Sv. Barbari v Haložah. Župnijo Svetinje je prevzel 1. februarja 1909. Tu je razvil živahno delavnost v cerkvi in izven nje. Na najlepši del vinorodne Prekije — k Svetinjam in Jeruzalemu — se je po njegovi zaslugi zgradila lepa nova cesta. — Kocijer Anton se je rodil dne

12. aprila 1876 v Ormožu in je župnikoval v rojstni župniji Antona Martina Slomška od 1. decembra 1916. — Župnik Malajner Karel je doma iz Hoč pri Mariboru, kjer je bil rojen 25. sept. 1875. Pri Sv. Florjanu je bil nastavljen od 1. februarja 1918. — Musi Alojzij se je rodil 16. maja 1873 na Vranskem. Župnik v Vitanju je bil od 1. julija 1914. — Župnik Pšunder Ferdinand je bil rojen 13. septembra 1875 v Studenih pri Mariboru. Župnijo Ruše pri Mariboru je prevzel 1. oktobra 1927. Mnogo skrbi je posvetil olepšanju starodavne Marijine romarske cerkve.

Poljedelski nazorni pouk na njivah in kmetijah se je tudi na Spodnjem Stajerskem dobro obnesel in so se kmetje močno okoristili z njim. Letos so imeli tak nazorni pouk tudi v breškiem okraju, ki je ljudem marsikaj pojasnil. Kadar je deževalo, je bil nazorni pouk po kmetijah doma, in tu so obravnavali vprašanja o živinoreji, o krmljenju, pa tudi o poljskem orodju, o gnojenju njiv in o poljedelskih strojih.

Razširjen vrelce kisle vode pod Bočem. Marijin vrelce pri Kostrivnici (svoj čas last ljudske posojilnice) je nov lastnik dal po strokovnjakih temeljito preiskati. Na podlagi strokovnjakega izvida so začeli v bližini starega vrelca kopati nov studenec blizu podboškega potoka. Naleteci so prav kmalu na močan izvir kisle vode. Pod vodstvom vseučiliškega profesorja dr. Wasserreiterja so se zbrali strokovnjaki, ki bodo ugotovili, ali kaže kopati pri izvirni točki še globlje ali ne. Slučaj Rogaske Slatine nalaga previdnost, da se kislota voda ne zveže s kakim izvirkom navadne studenčnice. Vsekakor pa služi pri Sv. Florjanu pod Bočem in pri Marijinemu vrelcu kažejo, da je pod Bočem kralj Matjaž (tako pravi ljudska pripovedka) skrnil mnoge naravne zaklade.

Iz Hrvaške

Opozorilo staršem. »Glas Primorja«, ki izhaja na Sušaku, objavlja v svoji zadnji številki naslednje tudi za naše mesto umestno opozorilo staršem: »Starši! Ne puščajte svojih otrok samih na ulico. Ne puščajte svojega otroka samega niti za trenutek. V težkih časih živimo. Vsak dan se dogajajo nesrečni slučaj. Zato skrbno pazite na svoje otroke! Samo tako se jim ne bo nič zgodilo.«

Opozorilo teroristom. »Glas Primorja« poroča, da so teroristi na Sušaku in okolških krajih v zadnjem času izvršili več terorističnih dejanj s postavljanjem peklenjskih strojev. Zaradi teh atentatov so oblasti prijele devet teroristov ter jih ustrelile.

Iz Srbije

Srbska vlada podpira svoje zadržništvo. Srbska vlada je imela nedavno sejo, na kateri je razpravljala o stanju v Glavni zvezi srbskih kmetijskih združenj. Sedanje vojne razmere niso priznale tudi zadržnišnim organizacijam ter so nekatere zaradi divjanja komunističnih tolpa zasle v težak položaj ter med ljudstvom niso mogle več vršiti svojih nalog. Zato je srbska vlada izdala posebno uredbu o Glavni zvezi srbskih kmetijskih združenj. Uredba določa, da lahko minister za kmetijstvo in prehrano najame pri Privilegirani agrarni banki posojilo 100 milijonov dinarjev ter ga uporabi za sanacijo Glavne zveze srbskih kmetijskih združenj. Da bodo prizadete zadruge lahko pričele zopet delovati ter odgovarjati svojim obvezam. Pri privilegirani agrarni banki najeto posojilo bodo amortizirali v 25 letih.

KUHINJSKE OPRAVE

kompletne, kakor tudi posamezne stole in šokerje, kupite najugodnejše pri mizarstvu KRŽE — VRHNIKA. Ogleda se v skladišču Ljubljana — Ciril Metodova 47 h — poleg kavarnice Majeca.

ZDRAVILNA ZELIŠČA
VSEH VRST
POVRTNINO-SADJE-GOBE
VSEGA IN VSEGA
REDNO KUPUJEMO!
ALPA LJUBLJANA
HRANILNI PROIZVOD
PISARNA — SKLADIŠČE
VIDOVANSKA CESTA 14

Naznanila ljubljanskih prirediteljev

Dramsko gledališče

Sobota, 16. septembra, ob 18: »Matilec se ženi«. Izven.

Nedelja, 17. septembra, ob 18: »Dona Diana«. Izven.

Jutri bo objavljen razpis abonmaja za novo gledališko sezono.

A. T. Linhart »Matilec se ženi«. komedija v 5 dejanjih. Osebe: baron Naletel — Korošec, Rozala, njegova gospa — Pugljeva, Matilec, graščinski vrtnar — Sever, Nežka, hišna — Svetelova, Tonček, študent na vakancih — Jamnik, Zmečnjava, advokat na doželi — Lipah, žužek, graščinski tajnik — Raztresen, Budalo, njegov pisar — Brezgar, Jerec, županova hči — Golleva, Jaka, lakaj — Dolinar, Gašper, delavec — Blaž I. dr. — Igra se godi na gradu na Gorenjskem blizu vasi. Režiser dr. Milan Pavlovčič, scena arb. V. Gajšek, kostumi D. Kačarjeva, glasba, ki jo izvaja Prešovskov kvintet, Jože Osana. — Predstava je izven abonmaja.

Moreto »Dona Diana«, veseloigra v 3 dejanjih. Po C. A. Westovi predelavi in prevodu Jos. Cimpermana. Posloven Fr. A. Osebe: don Diego, vladajoči knez v Barceloni — Vl. Skrbinec, dona Diana, dedna princesa, njegova hči — Razbergerjeva, dona Lavra in dona Fenisa, njegovi nečakinji — V. Juvanova in Ukmar-Boltarjeva, don Cezar, princ iz Urgela — Gregorin, don

Louis, princ iz Bearne — Bitenc, don Gaston, princ iz Foxa — Verdonik, Porin, princesa tajnik in zaupnik — Jan, Floreta, princesa hišna — Pugljeva. Režiser prof. O. Šest. Godbo zložil St. Prek in izvajajo glasbeno točko golenci prof. Preka. Predstava je izven abonmaja.

Rokodelski oder

»Oder malih«

Nedelja, 17. septembra, ob 17: »Desetnik in slročica« (Pepeklja).

Frančiškanski oder

Nedelja, 17. septembra, ob 18: »Podrti križ«.

»Oddajniška skupina Jadranske primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 15. september

7 Poročila v nemščini — 7.30 Jutranji pozdrav, vmes 7.30-7.40 Poročila v slovenskino — 9 Poročila v nemščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenskino, napovedi sporeda — 12.45 Salonski orkester vodi A. Dermelj — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Operetne zvoke izvaja rad. ork. vodi D. M. Šijanec, poje D. Sok, sopran — 17 Poročila v nem. in slovenskino — 17.15 Perpetuum mobile — 18.15 Kmečki trio — 18.45 »Iz našega leposlovja« — Lovrenčič Jože čita iz svoje knjige »Trilegende« — 19 Kom. zbor — 19.30 Por. v slov. — 19.45 Prenos branja članka min. dr. Gohelsa iz tedn. »Das Reich« — 20 Por. v nem. — 20.15 Eno uro razvedrila ob flauti, klavirju in petju izvajajo: Ladko Korošec — petje, Slavko Korošec — flauta, Marjan Lipovšek — klavir 21.15 Lahno dom naprev — 22 Poročila v nemščini napovedi sporeda — 22.15 Prenos osrednjega nemškega sporeda.

MALI OGLASI

Službe dobe

Gospod. POMOČNICO katera bi poleg kuhinje opravljala tudi vsa hišna dela sprejemno takoj. Plača 500 lir. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8136. (b)

DEKLE

nad 18 let sprejemno za izjema hišna dela. Plača 300 lir. Hrana dobra. Naslov v upr. »Slovenec« pod št. 8136. (b)

Vajenci

VAJENKA(KO) sprejeto trgovina Iv. Kunovar — Vodnikov trg 1. (v)

VAJENKA za soboljarsko in plesarsko obrt sprejem. — Marni Josip, Wolfova ulica 12. (v)

Pozvedbe

SOP KLUČEV sem našla dne 12. t. m. Dobe se v upravi »Slovenec«. (g)

Kupimo

OBLACILA za 3 letnega fantika ter 7 letno deklico, kupim ali zamenjam za otroške stvari (manjše), kakor tudi za žensko srednjo postavo, štrpaco. — Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Dobrot« 8138. (k)

Glasba

PIANINO kupim ali vzamem v najem. Naslov v upr. »Slovenec« pod »Pianino« 8136. (g)

Prodamo

15 METROV SVILE za podlogo, sive in črne prodam. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8134. (l)

JEDILNI KIS ali lahko sami pripravite, z navodilom v drogeriji KANC, Zidovska 1. (l)

NEKAJ OBLEK novih, za deklice od 10-15 let, volnene, predvorne blago in temnozeleno krilo prodam. Stritarjeva 7/III. (l)

MRCES IN GOLAZEN usi, stence, bolhe, ščurke, molje, miši, podgane, voluharje in bramarje zanesljivo pokončate s stropom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Zidovska 1. (l)

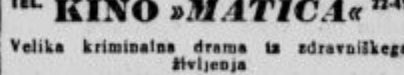
DAMSKI PLAŠČ lep, skoraj popolnoma nov je naprodaj. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8133. (l)

PEGE IN LISAJ vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Zidovska ulica 1. (l)

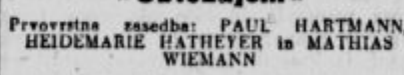
PREPROGO novo, ohranjeno, 2½/3½, ugodno prodam. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 8152. (b)

Razno

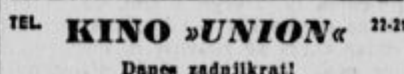
STENICE vam uničimo s plinom, stenovalje takoj uporabno. Naslov pustiti v zaprti kuverti v upravi »Slovenec« pod Diskretno št. 8084. r

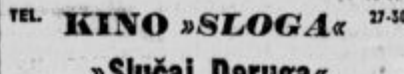
KINO »MATICA« 22-41
Velika kriminalna drama in zdravniškega življenja

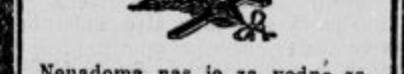
KINO »UNION« 22-21
Dance zadnjikrat!
Prekrasna glasbena revija šarabnega larma, plesa in ritma, mladostne ljubezni, flirta in obojnega petja

KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

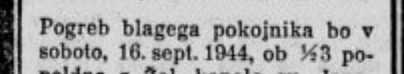
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

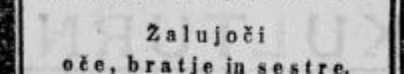
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

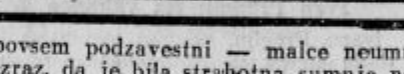
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

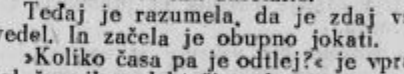
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

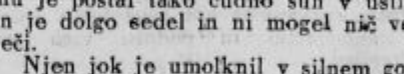
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

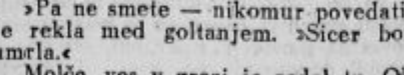
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

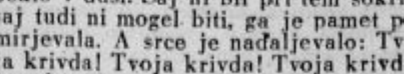
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

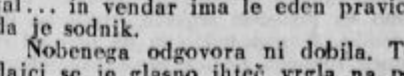
KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

KINO »SLOGA« 27-30
»Slučaj Deruga«
V glavni vlogi: Willy Birgel, Geraldine Katt.
Predstave ob 16 in 19.

GUNNAR GUNNARSSON:

NA BREGU ŽIVLJENJA

Roman 9

Sero Sturlo je imelo, da se ne bi vtikal v to stvar, ali da bi jo vsaj preložil, vendar je spoznal, da je bila to le slabost, ki jo mora premagati. Zato je odšel za Laugo.

Koča je bila navadna ribiška koča. Stene so bile iz kamnov in sote, streha je bila travnatna, v malem pročelju je bilo majhno okno. Sera Sturla je moral pripogniti kolena in skloniti glavo, da je prišel skozi nizka vrata. Znotraj je bilo težko, zadušljivo ozračje — zmes smradu po petroleju, dimu, jedeh in postelji. Raztrgano, katunasto pregrinjalo je kočo razpolavljalo. Zadesenja stran je bila obrnjena proti zunanemu delu koče, kjer so na ilovnatih tleh stali zaboji in kuhinjsko posodje, vse zmetano sem in tja, in so na velikih žebeljih visele mreže in ribiške priprave. Prava stran je bila obrnjena proti »sobi«. Ondi so bile lesene podnice, a stene in strop so bile pokrite z deskami različne širine, dolžine in barve. Tu je bilo vprav za dve postelji z ozkim preho-

dom dovolj prostora. Pod oknom je bila pribita namizna plošča.

Na eni od obeh postelj je na pol oblečena sedela Björg. Bila je mirna, a nekaj trmastega in trpinčenega je bilo v njenem obrazu, ki je bil zabuhel od joka, oči pa so boječe in vprašujoče begale sem in tja.

Lauga je vstopila z župnikom in ga prisilila, da se je usedel na rob postelje. Bolelo ga je videti to mlado dekle. Nepriljetno mu je bilo in sitno. Kako naj bi se vedel? Težko mu je bilo, da bi tu le kral in obsojal, posebno še, dokler je tako malo vedel. Govorila je skoraj le stara Lauga, in to je storila krepko in s poudarkom, in njene besede so polne psokv in opominov padale na hčer. A Björg je le sedela in je postajala še bolj trmasta, ni rekla ne bej ne mev in ni niti vlek dvignila z oči. Sera Sturla je sprevidel, da tako nikamor ne pridejo. Tedaj je zaprosil Laugo, naj gre in naj ga pusti samega s hčerjo, kar je le nerada storila. Ko je odšla, je za čas še molče sedel in opazoval deklico.

Njena nesreča ga je močno prevzela, saj je bilo nekaj na njej, nekakšen izraz, ki je bil več kot naveden kes. Našel je na njenem obrazu poteze, ki so bile pretrde in prezele za njena leta. V pogledu, ki ga je zdaj pa zdaj ujel, je bila pa takšna bojazan in takšno nezaupanje, da je nenadoma občutil, ko da je tudi on kriv tega, kar se je zgodilo.

Le kaj bi mogel storiti za tega izgubljenega otroka, za to mlado groščico. Nenadoma se je zavedel svoje nemoči. Ko bi imel to moč — ko bi bil... Bog! Kar prestrašil se je te ne nadne želje. Pa je sedel tako na temnem tu, da se niti premakniti ni mogel. Toda — tako ne bo šlo — nekaj že mora najti, kar ji bo rekel. Če bi ji le mogel pojasniti, kako niti malo ne misli nastopiti kot sodnik! Pozna-lo se ji je, da meni, da jo zaničuje in obsoja.

Tedajci pa, kar nagonsko, jo je prijel za roko, in je kar moral to storiti. Hkrati se je začudil, da se je lahko brez premagovanja dotaknil. Vzel je njeno roko in jo božal. Zdaj je našel besede:

»Nisem prišel kot sodnik.« je dejal, »in nisem tu, da bi ti oznanil kazen. Vidim, da se zavedaš, da si grešila in imaš kazen v svojem lastnem srcu. Prišel sem, da ti povem, da me je tvoja nesreča tako zabolela, ko da bi bila moja hči, in da ti povem, da ti bo tvoja

zabloda tudi odpuščena, če ne boš imela zakrnjenega srca. Ne smeš misliti, da ni nobene rešitve več. Največja nesreča prvega padca je ta, da človek tako brž misli, da je postal slab človek, da nič ne zaleže, da bi se mu še uprli. Nato pa sledijo še drugi grehi.«

Björg je sedela molče in ihtela predse.

»Ali mi ne bi povedala,« je začel Sera Sturla iznova, »kdo je...«

»Ne, ne, ne!« ga je silno in strahoma prekinila, preden je utegnil še kaj reči, in mu je odtegnila roko.

Ali se je motil v njej? Je bila nemara že bolj izprijena, kot bi si hotel misliti?

»Ali ga imaš zela rada?« je vprašal bolj zato, da bi kaj rekel, ko iz kakšnega določnega namena.

»Ne!« je odvrnila; in stud, ki se ji je prikazal na obrazu, se ni lagal.

»Ali se je mogoče zgodilo brez tvoje volje?« je vprašal še bolj prisrčno ko prej.

»Da,« je zaihtela. »Spočetka... in večinoma...«

»Kaj pa hočeš s tem reči, otrok?« je ves iz sebe vprašal. Njena stiska bi mu bila kmalu izvalila solze. Ni vedel zakaj — ali zaradi majhne razdaje med posteljama, ki mu je nenadoma stopila voči, ali pa Fríðbjörnu obraz, ki je bil mahoma tako ves živ pred njim, tisti sladostni živalski obraz, loka-ve poteze krog ustev — in tisti, ne

povsem podzavestni — malce neumni izraz, da je bila strahotna sumnja nenadoma pred njim.

»Uboji, ubogi otrok,« je mehko dejal in oči so se mu zasolile.

Tedaj je razumela, da je zdaj vse vedel. In začela je obupno jokati.

»Koliko časa pa je odlejel?« je vprašal župnik z drhtečim glasom.

»Več let,« je zaihtela.

»Več let,« je le ponovil — in jezik mu je postal tako čudno suh v ustih, in je dolgo sedel in ni mogel nič več reči.

Njen jok je umolknil v silnem goltanju.

Nenadoma je odprla oči in ga pogledala.

»Pa ne smete — nikomur povedati,« je rekla med goltanjem. »Sicer bom umrla.«

Molče, ves v grozi je sedel tu. Občutek sokrivde, ki se mu je bil prej vzbudil, je naraščal, da ga je strašno peklo v duši. Saj ni bil pri tem skriv, saj tudi ni mogel biti, ga je pamet pomirjevala. A srce je nadaljevalo: Tvoja krivda! Tvoja krivda! Tvoja krivda! Je udarjalo. — Ah, kako bi takale po-šast, kot je bil Fríðbjörn, zaslužila, da bi ga mučili! — Toda... zdaj je obsojal... in vendar ima le eden pravico, da je sodnik.

Nobenega odgovora ni dobila. Tedajci se je glasno ihtela vrgla na posteljo.